

Tasavvuf deryasında bir sevdalı:

ÂŞIK SEFİL SELİMÎ*

Doğan KAYA

XX. yüzyılın önde gelen âşıklarından olan Sefil Selimî 26 Ağustos 1933'te Şarkışla'da doğmuştur. Asıl adı Ahmet Günbulut'tur. Çocukluğu sıkıntılı geçmiştir. İlkokulu Şarkışla'da okuduktan sonra, Sivas Lisesinin orta kısmına kaydolmuş, fakat ikinci sınıftan ayrılmıştır. 1949'da evlenmiş, bu evlilikten üçü erkek üçü kız altı çocuğu olmuştur. 1956 yılında askerlik hizmetini tamamlamıştır. Askerlik sonrası terzilikle geçinmiştir. Bu arada, âşık olmasında ve düşünce dünyasında geniş ufuklar açan Şeyh Çoban Mehmet'le tanışmıştır. 1967'de Hollanda'ya gitmiş, beş sene orada işçi olarak çalışmıştır. Yurtdışı dönüşünde Sivas'ta birkaç yıl kâğıtçılık işiyle meşgul olmuştur. Çocukluğu ve gençliği hariç pek sıkıntı çekmemiş olan Sefil Selimî, yurt içinde ve yurt dışında epey yer dolaşmış, halktan daima saygı ve rağbet görmüştür. 30 Aralık 2003 günü Sivas'ın Karşiyaka mahallesinde vefat etmiştir. Mezarı, Şarkışla Mezarlığındadır.

Şiire, biraz önce adını zikrettiğimiz Çoban Mehmed'in yanında başlamıştır. Asıl anlatacaklarımıza geçmeden Çoban Mehmet'ten söz etmek yerinde olacaktır.

Asıl adı Mehmet Can Çoban Mehmet olup 1930 doğumlu olup ümmidir. Evli ve üçü erkek altı çocuk babasıdır. 1960 yılında felç olmuş, 1977'de birdenbire hastalıktan kurtulup ayağa kalkmıştır. 1987'de Hacc'a giden Çoban Baba'yı halk, ermiş bir kişi olarak bilir. Çeşitli kerametler gösterdiği ve buna şahit olan ve halen hayatta olan pek çok insan vardır. 1998'de vefat etmiştir. Türbesi Kadılı'dadır.

Çoban Baba, sohbet ehli, sanata bilhassa şiire, güzel söze düşkün bir gönül eridir. Bu temayülünden dolayı evinde her fırsatta sohbetler düzenler, çevresindekileri irşat etmeye çalışır.

Çoban Mehmed'in düzenlediği sohbetler zamanla, şiirle ve sazla daha anlamlı hale gelmiştir. Saz meclislerine her yaştan insanlar katılmaktadır. Meclislerde eli saz tutanlar, usta âşıklardan ve pirlere Çoban Mehmet'in izniyle kendi deyişlerinden örnekler sergilerler. Meclisteki meşke zaman zaman Çoban Mehmet de şiirleriyle katılır. Şair olmalarında birinci derece rolü olduğu şairlerin Sivaslı âşıklardan Doğuâşığı, Gündüz, Hüroğlu, Ozan Faruk ve Seren onun meclislerine katılmalarından sonra âşık olmuşlardır. Bunların içinde ülke çapında iz bırakan âşık da Sefil Selimî'dir.

Günümüz usta âşıklarından *Sefil Selimî*'nin âşık olması da Çoban Mehmed'in tavassutu ile gerçekleşmiştir. Selimî'nin bu konu ile ilgili bize anlattığı hususu, konumuza açıklık getirmesi bakımından aynen alıyoruz. 24.2.1990 günü Sivas'taki görüşmemizde Sefil Selimî bize şunları anlattı :

"Pirimin yanına 1960'da gittim. O vakit yatağında sırtüstü yatıyordu. Ayakları felçli idi, belden aşağısı tutmuyordu. Doktorlar, 'Senin derdinin şifası yoktur, ölünceye kadar böyle kalırsın.' demişler Pirim on yedi yıl yatmış. Birgün ne hikmettir bilinmez, birden bire doğrulmuş, yürümeye başlamış. O gün bu gün yürüyor.

Neyse.. Ben gittiğimde sırtüstü yatıyordu. Etrafında sekiz-on yaşında çocuklar çevrelenmiş, saz çalıyor, türkü söylüyorlardı. Bunu hayretle karşıladım. Keşke ben de çalıp söylesem diye aklımdan geçirdim. Ziyaretlerimi sıklaştırdım. Yanımsıra bazı arkadaşlarımı da götürmeye başladım. 15-20 kişi vardık. Her seferinde o çocukları saz çalarken görüyordum.

Pirim saz çaldırıyor, sohbet ediyordu. Sohbetinde Peygamberimizden, ashabın, Battal Gazi ve Eba Müslim'in menkıbelerinden anlatıyor, geçmiş âşıkların şiirlerini söylüyordu. Altı ay böyle devam etti. Yine birgün çocuklar deyiş söylerken bana; 'Hadi sen de söyle.' dedi. Hiç hazırlığım yoktu. 4-5 kıt'alık bir şiir söyledim. Şimdi hiç aklımda değil, söyledim gitti. Fakat oraya duyduğum ilgiyi, sevgiyi anlatan bir deyiş olduğunu hatırlıyorum. Pirim; 'Bugün bir kişilik âşık oldun.' dedi. Ziyaretime devam ettim. 3-5 günde, haftada, on günde bir gidiyordum. Bu arada çat-pat söylüyordum, bunları da deftere yazıyordum. Bir de pirimin tavsiye ettiği kitapları okuyordum. Bunlar, dinî, tasavvufî ve menkabevî kitaplardı. Pir beni söylettikçe; 'İki kişilik âşık oldun...Üç kişilik âşık oldun.' diyordu. Aradan 26 yıl geçti. Sonunda 'Artık Türkiye'nin âşığısın.' dedi. Kalabalık bir ziyaretçi huzurunda okuyup dua

* Yayımlandığı yer: *Hayat Ağacı*, S. 32, 2017, s. 90-94.

etti, manevî diplomamı verdi. Tabi, bu 26 yıl içinde, bazı programlara katıldım, ancak gerçek âşıklığı o zaman elde ettim. Mahlasımı da o verdi. Sadece benim değil, benimle birlikte ziyarete devam eden arkadaşlarıma da o mahlas verdi. Bunlar; Doğuâşığı, Gündüz, Hüröğlü, Ozan Faik ve Seren' dir. Hepsinin de irticali vardır. Pirin yanına gidip gelmeden evvel hepimiz de konuşmadan aciz kimselerdik. Gün geldi hepimizin dili çözüldü. Pirimizin de irticali vardır. Şiirlerini ne zaman yazmak istesek, müsaade etmedi. Anlıyacağın hiç birimizde şiiri yok.

Pirin huzurundaki sazlı-sözlü sohbet bazan sabaha kadar sürer. Kimi zaman kendisi ayak verir. Şiirlerdeki konular, genellikle tasavvuftur. Biz bu ziyaretlere pek çok arkadaş birlikte başladık. Ancak altı kişi devam ettirdik. Öbürleri âşık olamadılar. Bu sohbetlere, meclislere halen devam ediyoruz. Ne kadar ilerlersek ilerleyelim, kendimizi hâlâ tam âşık olmuş saymıyoruz...”

Sefil Selimî, âşık oluşu ile ilgili olarak bu bilgileri veriyor. Kendisinin de çırakları vardır; *Kenan Gözcü (Kadimî), Ramazan Şimşek (Yalınayak)* ve Ali Yıldız ile torunu *Sadullah Günbulut*. Selimî Kenan Gözcü'ye *Kadimî*, torununa da *Sadullah Selimî* mahlaslarını vermiştir. İkiside saz çalmakta ve ustaları Sefil Selimî ile zaman zaman Çoban Mehmed'in yanına gitmektedirler.

Sefil Selimî'nin irticali ve şiir okumadaki ustalığı çok kuvvetlidir. Saz çalmayı kendi kendine öğrenen Sefil Selimî'nin sazdaki ustalığı, teknik açıdan çok iyi değildir. Ancak ezgileri son derece orijinaldir. Kendisine has bir müzikle icra ettiği yüz kadar parçası vardır. Bunlardan birçoğu TRT Repertuarına girmiştir. 1966 yılında Konya Âşıklar Bayramına katılmış, o günden bu zamana kadar çeşitli vesilelerle tertip edilen yüzden fazla âşık programında boy göstermiştir. Pek çok âşıkla karşılaşma yapmıştır. Hece ile yazdığı şiirlerde salt 8 ve 11 heceli kalıplar bağlı kalmamış. 5, 6, 7, 14, 15 ve 16 heceli şekilleri de başarıyla uygulamıştır. Kafiye ve duraklara son derece hâkimdir. Aşk, tabiat, gurbet, öğüt, taşlama, tenkit, tasavvuf, fanilik, şikâyet, dert ve dilek gibi hemen her konuda şiir söyleyen Sefil Selimî hakkında, bugüne kadar altı kitap yayımlanmış, iki mezuniyet tezi hazırlanmıştır. Şiirlerinin sayısı 2000'den fazladır. Halk kültürü ve tasavvufi bilgisi son derince derin olan Sefil Selimî'nin kelime hazinesi de çok yüklüdür. Türkçeye son derece hâkimdir. Ele aldığı konuyu yansıtmada son derece başarılıdır.

Kaynakça: Abdullah Satoğlu, *Âşık Sefil Selimî, Yar Badesi*, Kayseri, 1963. / İbrahim Aslanoğlu, *Âşık Sefil Selimî, Yalınkat*, Sivas, 1978. / Murat Özdemir, *Âşık Sefil Selimî'nin Şiirleri Üzerinde Bir İnceleme*, Erzurum, 1982 (Basılmamış Lisans Tezi). / Âşık Sefil Selimî, *Kul Yanmasın*, Ankara, 1989. / İhsan Kılıç, *Âşık Sefil Selimî'nin Hayatı-Sanatı-Şiirlerinden Seçmeler*, Erzurum, 1993 (Basılmamış Lisans Tezi). / Doğan Kaya, *Âşık Sefil Selimî-Çobanın Can Pınarı*, Sivas, 1996. / İsmail Özmen, *Alevi Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, C. V, Ankara, 1998, s. 401-406. / Uğur Kaya, *Şiirleri ve Türküleriyle Âşık Sefil Selimî*, Sivas, 2001, 178 s. / Ahmet Özdemir, *Âşık Sefil Selimî İrfan Okulu*, İstanbul, 2003, 624 s.

Kevser Irmağı

Kevser ırmağında saki olan yar
Bir bardak dem ikram etmez mi ola
Sıratın yolunu iyi bilen yar
Benim de elimden tutmaz mı ola

Aman medet duy sesimi dardayım
Sorma hallerimi gayet zordayım
Cehennemden daha beter kordayım
Yanarım yandığım yetmez mi ola

Her yanıma harlı ateş çevirdi
Vücut sarayımı yaktı kavurdu
Yaptım mamur ettim geri devirdi
Viranemde güller bitmez mi ola

Zindanda kalsam da gam yemem gene
Sefil Selimî'yle dursan yan yana
Olmak istiyorum, dostla can cana
Muradımca bülbül ötmez mi ola

Gül Getirdim Sizlere

Pir Sultan Abdal'ın Âşık Veysel'in
Bahçesinden gül getirdim sizlere
Hacı Bektaş Veli Kızıl Deli'nin
Lehçesinden dil getirdim sizlere

Anadolu aşiretler boyundan
Erenlerin sultanından beyinden
Kırkların ezdiği engür suyundan
Sakisinden bal getirdim sizlere

Vuslat deryasından canandan candan
Kerbelâ'ya düşen her damla kandan
N'olur kabul edin armağan benden
Suya muhtaç çöl getirdim sizlere

Tasavvuf ehlinin dediği sözden
Ceddim hanedanın çizdiği izden
Hoylu dedelerden perdesiz gözden
Didesinden sel getirdim sizlere

On iki hizmetten semahtan cemden
Pençe-i abadan Elif'ten Mim'den
Ele-bele-dile sahip Adem'den
Cenab'ından hal getirdim sizlere

Âşıklara ruhsat veren hükümden
Nebatat dilinden bilen hekimden
Hakimler hakimi adil hakimden
Sancağından al getirdim sizlere

Alevden gömleği giyen canlardan
Birbirine saygı duyan canlardan
Haydar-ı Kerrar'a uyan canlardan
Perçeminden tel getirdim sizlere

Sevda bağlarından amber koklayan
İnsanlık adına nöbet bekleyen
Kâinatı bünyesinde saklayan
Vechullah'tan şal getirdim sizlere

Alemler Rabbinin cismi canından
Haberdarız Zülfikar'ın kınından
İsminden resminden evvel sonundan
Kervanından yol getirdim sizlere

Mürşitler dervişler dersi deminden
Pay kazandım farkım yoktur zeminden
Hiç caymadım ilk yaptığım yeminden
Yandım bittim kül getirdim sizlere

En ezeli ilelebet taşıyan
Aklı olgunlaşan özü ışıyan
Ölmeyen yitmeyen vakti yaşayan
Bir kıymetsiz kul getirdim sizlere

Pirler kapısından şahlar derdinden
Aliyyü'l- Murtaza aşkı ardından
Sefil Selimî'nin hayat yurdundan
Muhabbeti bol getirdim sizlere

Kaynaşmaması

Ne görülmüş şeydir ne duyulmuş şey
Bülbülünen gülün kaynaşmaması
Hayret vericidir, vay canına vay
Yaprağınan dalın kaynaşmaması

Ustalar tezgâhta ipi çul eder
Düzgün çaba dağ devirir yol eder
Bir insanı sağır eder lal eder
Dudağınan dilin kaynaşmaması

Kafa bir dağ ise akıl madendir
Bir yerde bir olan bir yerde bindir
Hemi hoş değildir hem de çirkindir
Kullarınan kulun kaynaşmaması

Çoklar aza ağlar, çoğa süs verir
Beraberlik mahsulünü has verir
Ey **Sefil Selimî**, bozuk ses verir
Tellerinen telin kaynaşmaması

Muhabbet

Kimse bana yaren olmaz yar olmaz
Mertlik hırkasını giydim giyeli
Dünya bomboş olsa, bana yer kalmaz
İnsana muhabbet duydum duyalı

İmanım hükümdar benliğim esir
Ehl-i Beyt'i sevdim dediler kusur
Kimisi korkak der kimisi cesur
Kurt ile koyunu yaydım yayalı

Ardımdan vuranlar yüzüme güler
Kestiği az gibi parçalar böler

Herkes kılıcını boynumda biler
Başımı meydana koydum koyalı

“Bu Kızılbaş olmuş yunmaz” diyorlar
“Kestiği haramdır yenmez” diyorlar
“Camiye mescide konmaz” diyorlar
İmam Şah Hüseyin’e uydum uyalı

Çoğu bende kâğıt hüccet arıyor
Hâl bilmeyen, dip dedemi soruyor
Dostlar, ölümüme karar veriyor
“Sefil Selimî’yem” dedim diyeli

Sefil Selimî Yansın

Hor görme Rahman’ın kudreti kulda
Kul yanmasın Sefil Selimî yansın
Her maharet mevcut eloğlu elde
El yanmasın Sefil Selimî yansın

Nefesler olmasa inler mi neyler
Parmaklar olmasa el yalnız neyler
Herkesi yan yana tatlı dil eyler
Dil yanmasın Sefil Selimî yansın

Yolcuları menziline yetirir
Hasreti hasrete karşı götürür
Belki bir âşığı dosta götürür
Yol yanmasın Sefil Selimî yansın

Yolcuyu bitmeyen yol inletiyor
Arıyı yaptığı bal inletiyor
Sazı bir kaç tane tel inletiyor
Tel yanmasın Sefil Selimî yansın

Halıya kilime nakış vurulur
Dokuyanlar emek verir yorulur
Gün gelir ki yar altına serilir
Çul yanmasın Sefil Selimî yansın

Yere atma tepelenir ezilir
Kıymeti zay olur rengi bozulur
Bir yazmaya bir oyaya dizilir
Pul yanmasın Sefil Selimî yansın

Ağaçlar dikilir bir orman olur
Herkes bir ev yapar bir derman bulur
Kuşlar acı çeker yuvasız kalır
Dal yanmasın Sefil Selimî yansın

Benden başkasının elemi mi var
Gönül dağlarından eksik olmaz kar

Bağlar çirkin kalır bülbül etmez zâr
Gül yanmasın Sefil Selimî yansın

Baş ayağa bağlı ayakta başa
İncitme kimseyi yaşa hoş yaşa
Çok güzel yakışır kirpiğe kaşa
Kıl yanmasın Sefil Selimî yansın

Ey **Sefil Selimî** acı her cana
Yakıp da kimseyi düşme isyana
Yanan bir şey fayda vermez insana
Gül yanmasın Sefil Selimî yansın

Zevatlar*

Zekâmı Zaptetti Zatlârın Zâtı
Zirimi Zedeler Zıtlar Zevatlar
Zihnimde Zahitler Zaylandı Zâtı
Zarımı Zedeler Zıtlar Zevatlar

Zehir Zemininin Zemmi Zır Zır
Zahirin Zevkleri Zorluyor Zoru
Zırvalar Zelveler Zerzevat Zeri
Zerimi Zedeler Zıtlar Zevatlar

Sefil Selimî'nin Zannı Zerzeye
Zayıflar Zayıfı Zayıyor Zaya
Zerrenin Zahminde Zerrece Ziya
Zorumu Zedeler Zıtlar Zevatlar

Hey

Başım dağlardan dik sözlerim volkan
Yakacak bir cisim arıyorum hey
Bazı kılıç oldum bazı da kalkan
Yordamlı kimseye yarıyorum hey

Benlik illetinden arındım yundum
Ayıklık meyini içene sundum
Levh-i Mahfuz denen kubbeye kondum
Her mevkiye bir taht kuruyorum hey

İzah acze düşer murada erdim
Sorgu sualimi ölmeden verdim
Musa'dan çok evvel Sina'ya vardım
Tur'dan çıkıp Tur'a giriyorum hey

Anamın karnında konuşan benim
Yusuf'u saklayan kuyudur tenim
Ağzıma o ağızdır ünüm o ünüm

* Şiirin tamamı kelime başı kafiye ile yazılmıştır.

Yakup'un derdiyle çürüyorum hey

Hemi bir deryayım hemi bir sahil
Ustadan ustayım ehilden ehil
Sıvıyı katıyı eyledim dâhil
Manayı maddeyi kariyorum hey

Dört meleğe emir veren yön veren
İlim veren teknik veren fen veren
İyi huya kötü huya kan veren
Kendimi kendimden koruyorum hey

Düşüm iman dolu başlı başlıyım
Kâinattan daha eski yaşlıyım
Hayretlere mucip kudret işliyim
Sergimi haddimce seriyorum hey

İlkinin ilkiyim sonunun sonuyum
Arzın şuasıyım günün günüyüm
Binlere hükmeden birin kınıyım
Sizden size haber veriyorum hey

Benim okuduğum okul bu okul
Bu noktada çatlar pes eder akıl
Eğer muhalifsen karşımdan yıkıl
Mekânsıza doğru varıyorum hey

Her şahıs yutmaz bu hazır topu
Kırk hopa karşılık çektim bir hopu
Sefil Selimî'niz aşkın sır küpü
Âşık ne demektir soruyorum hey

Satranç

Yeryüzünde	gökyüzünde	olan her şey	insanda var
Gökyüzünde	kul özünde	kalan bir huy	vicdanda var
Olan her şey	kalan bir huy	bilen hür bey	imanda var
İnsanda var	vicdanda var	imanda var	imanda var

Gezdim tozdum sormak için	aldım sattım	kâr etmedim
Sormak için	ömür verdim	şer gütmedim
Aldım sattım	geldim gittim	kör gitmedim
Kâr etmedim	şer gütmedim	kör gelmedim

Yüz altında	yüz üstünde	iki yüzün	yüz üstünde
Yüz üstünde	kaşın gözün	dilde sözün	söz üstünde
İki yüzün	dilde sözün	yolcu yolda	iz üstünde
Yüz üstünde	söz üstünde	iz üstünde iz	üstünde

Yüz altında	yüz üstünde	iki yüzün	başa bağlı
Yüz üstünde	kaşın göze	ağzın dile	dişe bağlı
İki yüzün	ağzın dile	gözün göze	kaşa bağlı

Başa bağlı	dişe bağlı	kaşa bağlı	kaşa bağlı
Damar kana	kanlar suya	beden ruha	cana muhtaç
Kanlar suya	gönül aşka	gözler yaşa	sana muhtaç
Beden ruha	gözler yaşa	mide aş	nana muhtaç
Cana muhtaç	sana muhtaç	nana muhtaç	nana muhtaç